

SUOMALaisia SS-miehiä Berliinin Zoon portilla

TAVASTFORUM

FORSSAN, HYVINKÄÄN, HÄMEENLINNAN, JANAKKALAN, RIIHIMÄEN, TOIJALAN JA VALKEAKOSKEN
POSTIMERKKIKERHOJEN TIEDOTUSLEHTI 2/2020, NRO 34

EPIDEMIA, KARANTEENI JA POSTIN DESINFIOINTI

KERÄILYÄ IKÄKARANTEENISSA

KIRJE VOI TODISTAA MUUSTAKIN KUIN FILATELIASTA

KERHOJEMME KERÄÄJIÄ -
KARI LINDHOLM

Tavastforum-postimerkkikerhot

Hämeenlinnan Postimerkkikerho ry

Kokoukset ovat parittomien viikkojen tiistait, Luther-talolla, Lukiokatu 1, Hämeenlinna. Ovet avataan noin kello 16.30 vaihtoa ja kahvia varten. Huutokauppa-kohteiden kierrättäminen kello 17.30 alkaen. Varsinainen kokous alkaa kello 18.

Syksy 2020 parittomien viikkojen tiistait: 25.8, 8.9, 22.9, 6.10, 20.10, 3.11, 17.11, 1.12. ja joulukokous ilmoitetaan myöhemmin.

Forssan Filatelistikerho ry

Kokoukset parittomien viikkojen keskiviikot Tölön liikekeskuksen kerhohuoneella Lehmuskatu 1, Forssa, kello 18–21.

Syksy 2020 parittomien viikkojen keskiviikot: 12.8., 26.8, 9.9, 23.9, 7.10, 21.10, 4.11, 18.11, 2.12.

Kesäkokous on peruttu

Hyvinkään Postimerkkikerho ry

Kokoukset parillisten viikkojen keskiviikot **kello 18.00, ovet avataan kello 17.00** kahvin ja merkkien vaihdon ja myynnin merkeissä. Kerhoiltojen ohjelma löytyy kerhon Internet-sivuilta. Paikka Kaupungintalon kellari vanhalla villatehtaalla Kankurinkatu 6, sisäänkäynti kaupungintalon portaiden oikealla puolella olevasta portaikosta.

Syksy 2020: 19.8. Syyskauden aloitus Lehtolan maja, 2.9. Havaintoja koronan ajalta, 16.9. Radanvarren tunnelmat, 30.9. Hollannin siirtomaat, 14.10. Keräilyn taustoja, 28.10. Valtakadulta vuosien varrelta, 11.11. Aaltosen torpasta, 25.11. Vaalikokous, 9.12. Joulukokous.

Janakkalan Postimerkkikerho ry

Kerho on tauolla varsinaisen toiminnan osalta toistaiseksi. Kokouksista, tapahtumista, ynnä muusta ilmoitetaan jäsenille viestinä erikseen.

Riihimäen Postimerkkeilijät ry

Kokoukset ovat parillisten viikkojen tiistait kello 18, ovet aukeavat kello 17, kokouspaikka Riihimäen työväenyhdistyksen talossa, Hämeenkatu 48–50.

Syksy 2020 kokoukset parillisten viikkojen tiistait: 18.8, 1.9, 15.9, 29.9, 13.10, 27.10, 10.11, 24.11, 8.12,

Parittomien viikkojen maanantaisin on kokoelmanrakentamisilta vanhalla kerholla noin kello 17 alkaen.

Toijalan Postimerkkeilijät ry

Syksy 2020: elo–joulukuussa ensimmäisenä arkimaanantaina kello 18 Senioritalon tuvassa osoitteessa Kirkkotori 6 Toijalan torin varrella.

Valkeakosken Filatelistit ry

Kokoukset ovat parillisten viikkojen torstait kello 18 alkaen. Paikka Ulvajankadun kerhomaja, Kerhomajankatu 1, Valkeakoski, jokaisessa kokouksessa esitelmä filateelisesta aiheesta.

Syksy 2020 parillisten viikkojen torstait: 3.9, 17.9, 1.10, 15.10, 29.10, 12.11, 26.11, 10.12.

Tavastforum-lehti postitetaan näiden kerhojen jäsenille jäsenetuna.

Ahvenanmaan uutuuksia

Toukokuun 8. ilmestyi merkki DunderDans-tanssikoulusta ja postisoutu-kilpailua kuvaava EUROPA-merkki.

Kesäkuun 5. saa merkin teknologian yritys Optinovan erityisvalmistiset lääketieteen ja teollisuuden letkut. Fluoresoiva Pohjola-merkki esittelee lepakon – merkki hehkuu pimeässä.

Kenpä tietäis tulevan

Uusi toimintavuosi käynnistyi hyvällä rytmillä ja toiveikkaina kuljimme kohti kevättä. Ja sitten kaikki pysähtyi. Äkkiä ja yllättäen. Elinaikamme ensimmäinen aidosti maailmanlaajuinen pandemia teki sen.

Olen vuosien varrella lukenut monia kansainvälisten pandemiatutkijoiden kirjoituksia ja varoituksia tästä asiasta. Eräs heidän syvimmistä huolistaan on ollut ihmiskunnan huono varautuminen tällaiseen uhkaan. Emme ole ottaneet tutkijoiden puheita vakavasti ja nyt sitten ihailemme avuttomuuttamme tämän kaiken keskellä.

Kukaan ei tiedä, miten pitkään tämän kanssa joudumme elämään, vuosi – kaksi tai jotain muuta? Minkälaisiksi käyttäytymismallit muotoutuvat? Miten pitkään riskiryhmäläisten karanteenit kestävät ja milloin meille annetaan lupa kokoontua? Vai täytyykö meidän alkaa rakentaa etäkerhojärjestelmää, kuten muun muassa tamperelaiset ovat tehneet?

Tämä riskiryhmäläisyys on tynpeä asia. Laskimme, että Hämeenlinnan kerhon 135 jäsenestä 90 on vähintään 70-vuotiaita – siis kaksi kolmasosaa kuuluu riskiryhmään. Uusimpienkaan ohjeiden mukaan meillä ei ole lupa osallistua 50 hengen tilaisuuksiin. Käytännössähän se tekee järkevän kerhostelun mahdottomaksi. Pahasti näyttää myös siltä, että ”vanhusten” karanteeni on viimeisiä purettavia rajoitteita.

Keskusteluissa monien keräilijöiden kanssa olen huomannut meitä olevan nyt kahdenlaisia. Osa uppoaa filateli-ansa salaisuuksiin ja toinen puoli ei edes katsahda kansioidensa suuntaan. Minä kuulun jälkimmäiseen porukkaan. Helmikuun alusta olen touhunnut puutarhassamme valmistellen sitä vähin erin uutta kasvukautta varten.

Tällä hetkellä on selvää, ettei kerhojemme kesäkokouksia pidetä. Tässä lehdessä on kaikkien kerhojen syksyn ohjelma – varmuuden vuoksi. Seuratkaa kerhojen omia nettisivuja, joille pyritään saamaan viimeisin informaatio tilanteesta muutoksineen. Huomatkaa sekin, että nyt on hyvää aikaa tutkistella netin huutokauppoja, joita tätä kirjoittaessani on käynnissä seitsemän. Samoin kannattaa tutkia netin myyntisivustoja sekä postimerkkiliikkeiden omia sivuja. Kaikkialla on paljon myytävää!

Ja sitten: Takasivun Suomen Filateliapalvelun mainoksessa on tarjous, joka on rätätelöity vain Tavastforumin lukijoille. Nyt voit tehdä hyviä ostoksia ja samalla tuet Tavastforum yhteisön toimintaa, koska Filateliapalvelu antaa osuuden myyntituloista Tavastforum-lehden hyväksi. Se siis hyödyntää yhteistä toimintaamme vähentämällä jokaisen kerhon osalta lehden aiheuttamia kustannuksia.

Voimia ja jaksamista jokaiselle! Me kohtaamme vielä hymyillen!

Timo Lilja

Hämeenlinnan kerhon nettisivut on avattu!

Ne löytyvät osoitteesta www.hmlpmkerho.fi

TAVASTFORUM NUMERO 2/2020, YHDEKSÄS VUOSIKERTA. ILMESTYY 4 KERTAA VUODESSA

JULKAISIJAT: Hämeenlinnan Postimerkkikerho, Forssan Filatelistikerho, Hyvinkään Postimerkkikerho, Janakkalan Postimerkkikerho, Riihimäen Postimerkkeilijät, Toijalan Postimerkkeilijät ja Valkeakosken Filatelistit. Tavastforum-lehti postitetaan julkaisijakerhojen jäsenille jäsenetuna.

Toimituskunta

Timo Lilja timo.lilja@pp.inet.fi päätoimittaja

Heikki Heino, puh. 040 779 8416

Pauli Ihamäki, pauli.j.ihamaki@gmail.com

Tuomo Riekkinen, tuomo.riekkinen@pp.inet.fi

Reijo Myller, reijo.myller47@gmail.com

Matti Parkkonen, matti.parkkonen@pp2.inet.fi

Lauri Poropudas, lauri.poropudas@pp.inet.fi

Jukka Kivistö, jukkaikivisto@gmail.com

Seppo Tossavainen, seppo.tossavainen@pp.inet.fi

Asko Tyvelä, tyvela@kolumbus.fi

Aineistopäivät numero 3/2020 viimeistään **3.8.2020**.

Lehti ilmestyy vuonna 2020 neljänä numerona: helmi-, touko-, elo- ja joulukuussa.

Painopaikka Hämeenlinnan OffsetKolmio Oy

Taitto Lauri Poropudas lauri.poropudas@pp.inet.fi

Osoitteenmuutokset: Varstatie 28, 13500 Hämeenlinna tai jukka.koljonen@kolumbus.fi

Toimituksella on oikeus toimittaa ja muuttaa kaikkea sille jätettyä aineistoa.

ISSN-L 2242-7759 ISSN 2242-7759

Ilmoitushinnat: takakansi 200 €; sisäkannet 1/1 sivu 160 €, ½ sivua 90 €; muut 1/1 sivu 120 €, ½ sivua 60 €

Kerhojemme keräilijöitä – Kari Lindholm

Kari Lindholm on syntyjään Riihimäeltä, jossa hän asusti elämänsä ensimmäiset 20 vuotta. Armeijan jälkeen koitti muutto Lopen kirkonkylän kautta Launosiin ja sieltä edelleen takaisin Lopelle ”Lopen uupuneena”. Viimeisimmässä osoitteessa on asuteltu vaimon ja neljän lapsen kanssa (vanhimmat eivät ole suostuneet muuttamaan omilleen täysihoidosta) nyt noin 10 vuotta.

Karin työura on kulunut lähes kokonaisuudessaan kaupan alan eri tehtävissä lihapojasta aluepäällikköön. Pisin työrupeama saman yrityksen, nimet vaihdelleet, palveluksessa kesti lähes 32 vuotta.

Harrastuksiin filatelian ohella on aina kuulunut kalastus, jolla varsinkin aiemmin oli todella iso rooli esimerkiksi lomien ajankohtien määrittelyssä. Nuorempana erilaiset urheilulajit kilpailumielessä kuuluivat myös Karin harrastuksiin. Mukana oli esimerkiksi pesäpalloilu ja suunnistus. Viime vuosina on mukaan tullut omien poikien kanssa Lappiin suuntautuvat kalareissut erämajoille.

Keräilijänä

Postimerkkejä Kari on kerännyt aina. Keräilyn aloittamisikää hän ei tarkalleen pysty sanomaan, mutta muistelee olleensa noin viisivuotias, kun keräily alkoi. Alussa revittiin ja tuhottiin kaikki jopa hyvätkin kirjeet ja kortit mukavannäköisten merkkien takia. Jossain vaiheessa kierrettiin kaikki naapurit, tutut ja tuntemattomat saadakseen merkkejä ja lähetyksiä. Tässä onnistuttiin vaihtelevin tuloksin.

Riihimäen Postimerkkeilijäin nuorisokerho oli ensimmäinen tutustumisen kerhotoimintaan. Kerhon toiminnassa vaikutti tuolloin vahvasti **Inkeri Varjovaara**. Täysikäisyyden kynnyksellä alkoivat muut aktiviteetit kiinnostaa aiempaa enemmän ja keräily jäi taka-alalle,

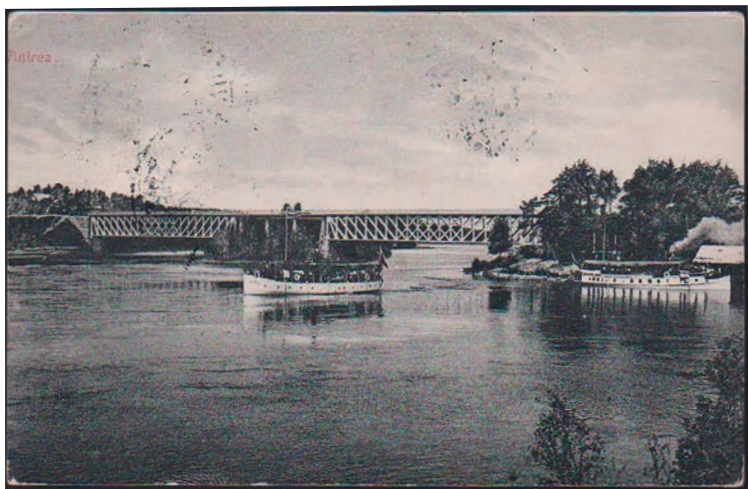

Kari Lindholm noutamassa palkintoaan FINLANDIA 2017 -näyttelyssä.

vaikkakin keräily jatkui pienemmässä mittakaavassa.

Aikuiskerhoon Kari liittyi **Mika Aaltosen** kanssa samanaikaisesti, kun Mika sai hänet houkuteltua mukaan kaveriksi tutustumaan toimintaan. Tuosta on nyt kulunut reilu 20 vuotta.

Kari on ollut kerhon hallituksen jäsenenä ja erilaisissa tehtävissä sihteeristä puheenjohtajaksi reilun kymmenen vuotta. Erilaisissa myyntitapahtumissa kerhon myyntipöydän takana on Kari ollut aktiivisesti mukana **Reijo Myllerin** ja

Antrean laivaranta ja rautatiesilta, kortti on kulkenut vuonna 1915.

Kuva otettu Antrean kirkon tornista.

Kortissa kuvattuna Antrean kirkko.

Uudenvuoden kortti Hangosta. Kortti on kulkenut Hangosta Joensuuhun vuonna 1898.

Helsinki sommitelmakortti, kortti on kulkenut vuonna 1897.

aiemmin kolmantena lenkinä olleen **Seppo Karuvaaran** kanssa. Varsinkin kuskin ajotaidon kommentoinnista on saatu monta hauskaa juttua aikaiseksi matkoilla.

Tänä päivänä pääkeräilyalueina Karilla ovat Suomen suojareijitteet, Antrea-kortit, vanhat paikkakuntien sommitelmakortit ja postipysäkkileimat alueena koko Suomi, joka on hänestä ”mahdoton tehtävä”!

Suojareijitteet on ollut ainoa varsinainen näyttelykokoelma. Kokoelma osallistui FINLANDIA 2017 -näyttelyyn ja viimeisimpänä TamCollect 2019 -näyttelyyn, missä kokoelma sai tähän asti parhaat pisteet, 81.

Reijitteiden käyttö alkoi Suomessa 1890-luvulla ja jatkui vuoteen 1941. Suomessa on ollut 11 yritystä, jotka käyttivät reijityksiä postimerkeillä. Tarkoituksena oli estää yrityksen työntekijöitä käyttämästä merkkejä omiin postilähetyksiin.

Antrea-postikorttien keräily sai sysäyksen äidin suvun kotiseudusta, vaikka tarkempi paikka onkin Vuoksenranta. Vuoksenranta kuului aiemmin Antrean pitäjään, josta se erosi 1920-luvulla.

Vanhon suomalaisten sommitelmakorttien keräily lähti käyntiin oikeastaan sattumalta, koska ulkolaisissa huutokaupoissa oli ja on kohtuullisen usein tarjolla

Viipuri sommitelmakortti kulkenut Saksaan vuonna 1899.

K.B.-reijitys Mallin 1885 20 pennin merkillä. Tämä merkkimalli on varhaisin, mistä reijityksiä voi suomalaisista merkeistä löytää. Tällä hetkellä tunnetaan kaksi Mallin 1885 merkkiä K.B.-lävisteellä.

sommitelmakortteja suhteellisen edullisesti. Jossain kohtaa kortteja oli sen verran paljon, että niistä on ollut kerhonäyttelyissä parikin kokoelmaa esillä. Korteissa Kari on rajannut ajankohdan vuosiin 1890–1910, mieluiten korttien pitäisi olla käytettyjä. Varsinkin kivipainossa painetut kortit hivelevät silmää kauneudellaan.

Keräilyn yksi mukavimmista asioista on löytämisen ilo. Löytöjä pystyy edelleen tekemään ja varsinkin

nykyisin on helppo etsiä kohteita myös ulkomaisista huutokaupoista. Yhdistystoiminnan parhaimpia asioita on kokemusten ja tiedon jakaminen. Mitä enemmän on tietoa, niin sitä parempia löytöjä on mahdollisuus tehdä. Kukaan ei voi tietää kaikkea, mutta aina voi ja pitää kysyä tiedon kasvattamiseksi. Myös kerhoissa järjestettävät esitelmät ja tietoisuus lisäävät tietoa.

Uuden materiaalin hankinnassa keräilijäkaverit ovat suuressa roolissa.

Materiaalin hankinta ja löytäminen helpottuu verkoston ollessa riittävän laaja. Myös kavereille on hyvä vinkata mahdollisista kokoelmiin sopivista kohteista. Kaikkea ei tarvitse haalia itselle. Jäsenenä Kari on Riihimäen kerhon lisäksi Hyvinkään ja Hämeenlinnan kerhoissa. Hyvänä mottona on: tieto lisää tuskaa, mutta ilman tuskaa ei ole elämää.

**Teksti KL/HV
Kuvat Karin kokoelmista**

Harvinainen kuorilöytö kauppiaspöydältä. Joskus voi onnistua tekemään hyvänkin löydön, kun vain jaksaa käydä kauppiaiden laatikoita läpi.

Suomalaiset SS-miehet Berliinissä Zoon portilla helmikuussa 1942

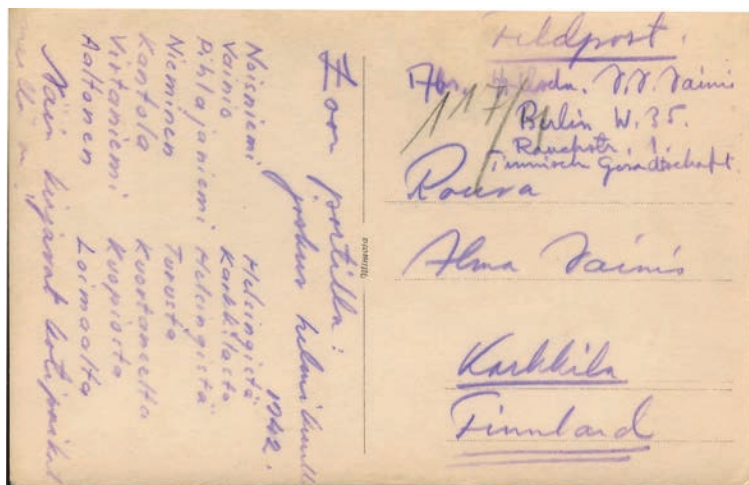

Suomalaiset SS-miehet Berliinissä Zoon eli eläintarhan portilla helmikuussa 1942, vasemmalta Tor Noisniemi, Valle Vainio, Eero Pihlajaniemi, Auvo Mattelmäki (entinen Nieminen), Juho Kantola, Kyösti Virtaniemi ja Antti Aaltonen.

Elämme maassamme nyt monia koskettavaa epävarmuuden aikaa. Kuulumalla ikäryhmään, jonka on pysyttävä kotioiloissa ”neljän seinän sisällä”, on toisaalta hyväkin, että meillä on kerrankin mahdollisuus viettää aikaa mieliharrastustemme parissa. Nyt on tilaisuus tehdä löytöjä ihan omia kaappeja ja laatikoita tutkimalla.

Aikoinaan talteen pistetty oheinen kirpputoriostos on hyvä esimerkki löydöstä, jonka olin siirtänyt odotamaan sopivaa aikaa. Kiinnostus kertoa suomalaisten vapaaehtoisten SS-yksikköjen historiasta ja toiminnasta Saksassa on nyt useissa tiedotusvälineissäkin lisääntynyt. Oheinen

SS-aiheinen saksalainen kenttäpostit kortti on oman aikansa dokumentti jatkosodan epävarmuuden ajasta ja

miehistä, jotka halusivat varmistaa maamme itsenäisyyden säilymisen.

Oheisen valokuvakortin on kirjoit-

tanut ja kotiin Karkkilaan lähettänyt saksalaisessa kenttäpostissa Untersturmführer (vänrikki) **Valle Voitto Vainio**. Hän oli Helsingistä ensimmäisiä värväytyjä, joka koulutettiin Saksassa ensimmäisten suomalaisten mukana upseeriksi. Kurssi alkoi keväällä 1942 ja päättyi vuodenvaihteessa. Valle Vainio kotiutettiin Hankoon 4.7.1943 ja hän siirtyi Suomen armeijan jatkosodan aikaisiin tehtäviin.

Uudelleen Saksaan

Kun aselepo Suomen ja Neuvostoliiton välillä 4.9.1944 alkoi, liittyi maassa oleviin saksalaisjoukkoihin myös suomalaisia sotilaita. Pelko maamme miehittämisestä tai jopa sodan jatkumisesta oli joillakin edelleen mielessä.

Alkoi salainen värväys, minkä seurauksena Katajanokalle kokoontui valikoitu joukko miehiä. Heille jaettiin saksalaiset sotilaspuvut ja sotilaspassit. Matkan johtajaksi ilmestyi vänrikki Valle Vainio. SS-upseeriura jatkui Saksassa 1944–1945, minkä jälkeen paluu Suomeen oli taas edessä.

Seuraava Suomen koitos oli taistelu saksalaisia aseveljiä vastaan, kun Neuvostoliitto vaati maassa olevien saksalaisten häätämistä Suomesta. Saksalaisissa joukoissa oli myös suomalaisia sotilaita, kuten Valle Vainio kumppaneineen.

Kielitaitoinen Vainio sai neuvoteltua ehdon, ettei heidän tarvitse taistella suomalaisia vastaan. Lopulta joukko vetäytyi Norjaan, viimeiset saksalaisyksiköt poistuivat Suomen alueelta 27.4.1945. Vallen ja kumppaneiden edessä oli sodan loppuvaiheessa vankileiri. Onnistunut pako leiristä Ruotsiin ja kuulustelut Suomessa päättivät sota-ajan jakson.

Seuraavaksi Valle Vainio ilmestyi esiin maaliskuussa 1946 Englannin salaisen palvelun tehtävissä. Tehtävänä oli luovutetun Porkkalan alueen määrättyjen kohteiden valokuvaus.

Viimeisin vaihe Suomessa oli Vainion toteuttamana lähtö maasta. Tuolloin useat SS-palveluksessa

olleet alkoivat pelätä tilannetta, jossa pidätykset todennäköisesti olisivat tulossa. Niinpä moni lähtikin perheineen. Vainio keplotteli pakokaverinsa kanssa käyttöönsä armeijan auton, jolla kaverukset matkasivat Mikkeliin.

Mukanaan heillä oli matkalaukullinen saksalaisten rahoja. Puhuttiin miljoonista Suomen markoista, jotka oli tarkoitettu Saksan armeijan käyttöön. Matka jatkui Ouluun ja sieltä Tornion kautta Ruotsiin. Lopullinen määränäpä oli Venezuelan Caracas.

Siellä sopeutuminen yhteiskuntaan luonnistui päätyessä amerikkalaisen kirkon palvelukseen. Vainiosta tuli kirkon vahtimestari ja pastorin autonkuljettaja. Kun työpaikka ja asunto olivat kunnossa, päätyi hän naimisiin meksikolaisen naisen kanssa. Vainiola oli hyvä ja kantava lauluääni, joten myös varakanttorin tehtäväkin luonnistui. Valle Vainio kuoli Venezuelassa vuonna 1974.

Kanoottisissit

Postikortin kaikki seitsemän sotilasta selvisivät sodasta elävinä kotimaahan. Heillä oli onnea sijoittumis-

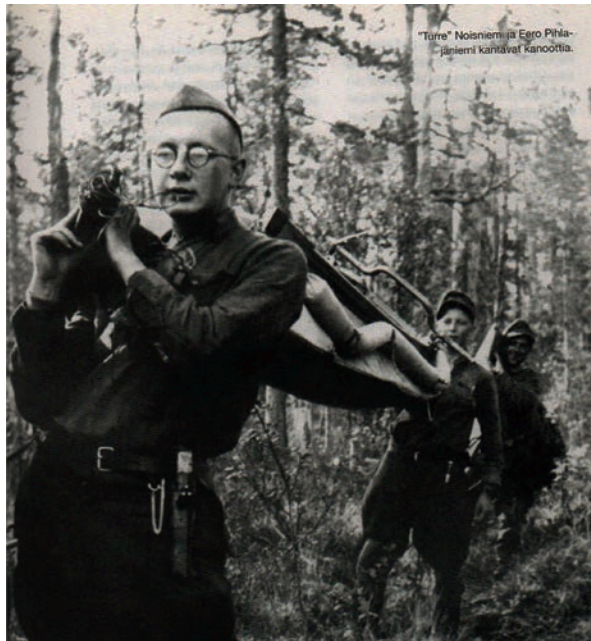
sa ja koulutuksista erityistehtäviin. Komennus itärintaman taisteluihin olisi ollut monelle kohtalokasta. Yksi siellä kuitenkin kaatui: vänrikki **Tor Richard Noisniemi** kuoli Sirkiansaaressa 8.6.1944.

Oheisessa kuvassa nähdään Tor Noisniemi ja **Eero Pihlajaniemi**, jotka koulutettiin erityisoperaatioon ”Salainen tehtävä 800”. Siinä oli ”tavoitteena Muurmannin rata, jossa oli häiritävä rautatieliikennettä, suistettava junia, tuhottava rautatiesiltoja ja rautatietä”.

Tehtävä suoritettiin hyödyntämällä vesistöreittejä ja matka tehtiin erikoiskanooteilla. Ne kannettiin maakannasten yli ja kulku onnistui jokia ja järvikapeikkoja hyödyntäen. Apuna olivat erikoisvalmisteiset sivulaitamoottorit.

Noin neljäkymmenen miehen joukossa oli suomalaisia, saksalaisia ja muutama venäläinenkin. Kannettavana oli miinoja, räjähteitä, ammuksia, aseita, radioita ja muonaa. Liikkeellä oltiin yöllä ja päivällä levättiin.

Tehtävä onnistui hyvin ja rataa miinoitettiin noin 40 kilometrin matkalla. Lentotiedustelut raportoivat

Tor Noisniemi (edessä) ja Eero Pihlajaniemi (takana) koulutettiin erityistehtävään operaatio ”Salainen tehtävä 800”. Kuva Veikko Elon kirjasta ’Pantin lunastajat’.

useita junasuistumia kahden viikon ajalta. Tappioita ei tullut sotiessa, mutta kolme miestä hukkui erilaissa tilanteissa.

Palkkioksi hyvin suoritetusta operaatiosta saivat kaikki osallistujat kahden viikon loman. Myös Rautaristejä oli jaossa kuudelle suomalaiselle.

Postikorttikuvan seitsemästä SS-miehestä oli neljä mukana kanoottis-seistä **Auvo Nieminen (Mattelmäki)**, Tor Noisniemi, Eero Pihlajaniemi ja **Jussi Kantola**.

Matti Parkkonen

Kirjallisuutta:

Veikko Elo 'Pantin lunastajat'
Niilo Lappalainen 'Vaarallisilla vesillä'
Harri Paarma 'Salaisen tiedustelun partiot'
Unto Parvilahti 'Terekille ja takaisin'
Pentti H. Tikkanen 'Kanoottisissit'.

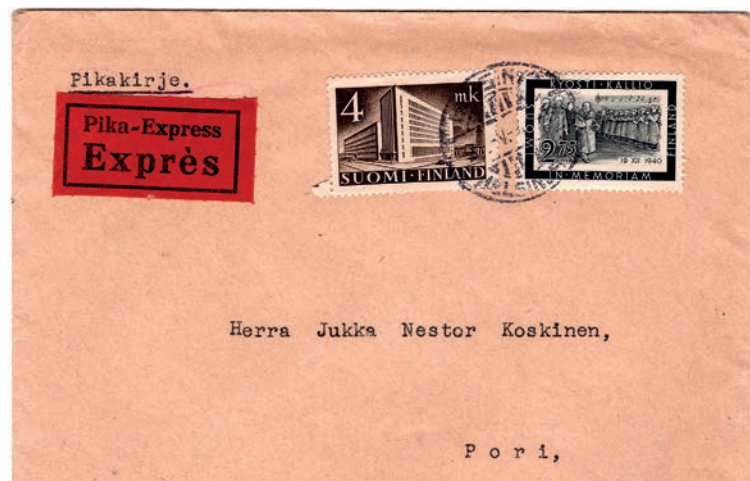
Erään kirjeen tarina

Aina välillä, kun kauppiaiden lähetyslaatikoita käy läpi, niin löytyy jotain mielenkiintoista. Joskus kuitenkin kuoren ulkoasu ei kerro kaikkea ja sisältö voi olla mielenkiintoisempi kuin kuori.

Tässä tapauksessa kerhomme jäsen oli löytänyt kauppiaan laatikosta kuvassa olevan pikakirjeen, jossa on presidentti Kallion postimerkki ja Mallin 1930 4 markan postimerkki. Tarkemmassa tutkimuksessa hän oli huomannut, että kuoressa on sisältö mukana, joka sitten osoittautuikin mielenkiintoisammaksi kuin itse kuori. Tosin mainittakoon, ettei pikakirjettä Kallion surumerkillä itselläni ollut kokoelmassani tätä aiemmin.

Kuoren sisältä löytyi Insinööri-toimisto Rataksen lähettämä kutsukirje "työhönlähtöä" varten. Kyseessä on mitä ilmeisimmin Saksan armeijaan SS-vapaaehtoiseksi ilmoittautuneelle lähetetty käsky ilmoittautua Helsingissä Saksaan lähtöä varten.

Insinööri-toimisto Ratas perustettiin Helsinkiin vuonna 1938. Toimiston toimialana oli suunnitella myllyjä, viljavarastoja ja leipomoita. Saksan armeijaan värväystoiminnan johtoon nimitettiin jääkärivärväri ja kalterijääkäri, majuri ja hallitusneuvos, Etsivän keskuspoliisin entinen päällikkö Esko Rieki. Hallitus pani hänet siten hoitamaan yksityistä värväystä. Värväystoimistoksi otettiin diplomi-insinööri ja kalterijääkäri Harry Backbergin osittain omistama Oy Insinööri-toimisto Ratas. Toiminta hoidettiin julkisuudelta salassa, mutta valtiojohtoon tietien kevään 1941 aikana.

Työhönlähtöä varten Teidän on ilmoittauduttava toimistossamme keskiviikkona, toukokuun 21 päivänä 1941 klo 8,30. Ne, joiden juna saapuu Helsinkiin myöhemmin, ilmoittautuvat toimistossamme klo 11.

Ottakaa mukaan kaikki matkavarusteenne, mikäli mahdollista aluevaatekerta ja myös pesu- ja parranajovalineet. Matkustaessanne kotipaikkakunnaltanne Helsinkiin Teidän on ehdottomasti noudatettava hyvää kuria. Töihin ei lähetetä niitä, jotka matkalla juopottelevat. Jos useampia tulee samalta paikkakunnalta, yksi heistä toimikoon muiden esimiehenä ja on hänen määräyksidään tinkimättä noudatettava. Helsingin asemalla voitte jättää matkatavaranne säilytettäväksi.

Jos ette voi saapua työhön nyt, ilmoittakaa meille kirjeellisesti, milloin voitte lähteä.

Kuten tiedätte, asevelvollisuusviranomaiset määräävät, että sotilaspassi on aina pidettävä mukana. Siis: sotilaspassi taskuuni.

21 vuotta nuorempien on ehdottomasti tuotava mukanaan vanhempien tai holhoojan kirjallinen suostumus.

Insinööri-toimisto RATAS Oy.
Temppelikatu 4., Helsinki.

SS-aseveljien asioita Insinööri-toimisto Ratas hoiti aina vuoteen 1942, jolloin se muutti nimensä SS-Vapaaehtois-toimistoksi. Joukkojen värväyksen jälkeen toimisto hoiti värvätyjen asioita ja postiliikennettä. SS-vapaaehtoisjoukkojen toiminnan alkuaikoina aina 27. toukokuuta 1942 asti leimat-

tiin kaikki SS-vapaaehtoisille mennyt kenttäposti "O.Y Insinööri-toimisto Ratas"-leimalla.
Kirjeen taksa: kirje 16.6.1940–31.3.1942 oli 2,75 mk ja pika 1.1.1935–31.8.1942 oli 4 mk.

Heikki Virtanen

Riihimäen kevät 2020

Kevät 2020 jää historiaan monessa mielessä. Suurin osa keväälle suunnitelluista tapahtumista on peruttu ja niiden mukana myös Riihimäen Postimerkkeilijöiden kerhoillat. Poikkeuksellisessa tilanteessa kerholaisten terveys ja Suomen hallituksen kehoitukset tapahtumien järjestämisestä johtivat tämän päätöksen tekemiseen. Toivottavasti pääsemme syksyllä jatkamaan harrastustamme normaalisti myös kerhoiltojen muodossa.

Muutama kerhoilta ehdittiin kuitenkin keväällä pitää. Helmikuun alussa saimme kerhoiltaan vieraan Helsingistä, kun **Kai Varsio** kävi pitämässä mielenkiintoisen esitelmän sukellusveneistä pohjautuen hänen kirjoittamaansa kirjaan. Tunti vierähti nopeasti ja esitelmä oli hyvin mielenkiintoinen herättäen useita kysymyksiä kuuntelijoilta. Puhuttiin jo mahdollisuudesta kutsua Kai tulevaisuudessa pitämään esitelmä seuraavasta kirjastaan.

Helmikuun puolessa välissä oli vuosikokouksen vuoro. Riihimäen tuore kunniapuheenjohtaja **Esa Aaltonen** johti kokousta, jossa käytiin läpi sääntömääräiset asiat ja valittiin kerholle puheenjohtaja ja hallitus vuodelle 2020. Henkilövalinnoissa ei muutoksia tullut ja samalla kokoonpanolla jatketaan: puheenjohtaja **Heikki Virtanen** ja hallituksessa **Markku Koivuniemi**, **Reijo Myller**, **Jarmo Palkia**, **Ilkka Laitinen** ja **Kari Lind-**

Kai Varsio ja hänen 'Altavastajaasta tuhovoimaksi' -kirjansa kansi.

holm.

Maaliskuun alussa, kevään viimeiseksi jääneessä kerhoillassa, tampere-
lainen Juha Valttonen kävi pitämässä esitelmän Saksan keräilystä. Juha oli laatinut erittäin selkeän ja informatiivisen paketin Saksan suurehkosta keräilyalueesta. Onhan Saksan keräilyssä puuhaa kaikkine pikkuvaltioineen ja sotien seurauksina syntyneiden valtioiden kanssa.

Tätä kirjoittaessa huhti- ja toukokuun kerhoillat on peruttu ja aloitamme syyskauden tiistaina 18.8.2020

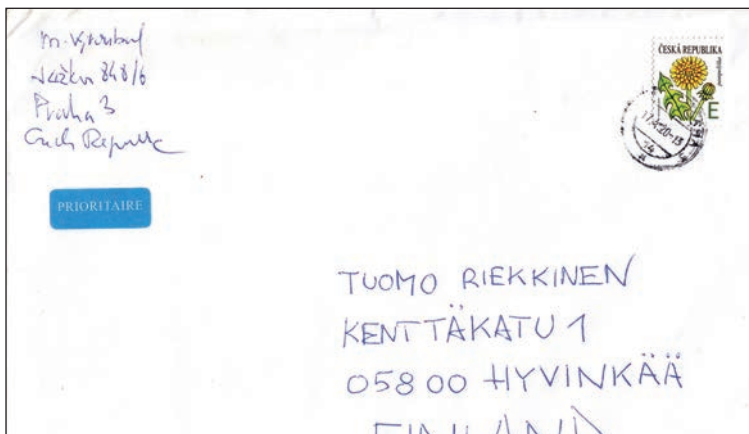
kello 18 tuttuun tapaan. Syyskaudelle pyritään saamaan kevään osalta peruttuja esitelmäitsijöitä pitämään esityksensä ja mahdollisuuksien mukaan kyselemään muita kiinnostavia esitelmäitsijöitä. Kesäkokouksen kohtalo on vielä auki. Kerhon hallitus ei ole tehnyt vielä lopullista päätöstä. Seurataan miten pandemiatilanne Suomessa kehittyy ja, jos kesäkokous pidetään, niin siitä pyritään informoimaan Tavastforum alueen kerhoja hyvissä ajoin.

Heikki Virtanen
puheenjohtaja
Riihimäen Postimerkkeilijät

Kirjeet kulkevat

Olen viestitellyt Prahalaisen kaverin, Martin Vyrubalin kanssa. Hän keräilee lentokoneaihetta. Koronasta huolimatta kirjeet ovat kulkeneet maittemme välillä, tosin pienellä viiveellä. Ehkäpä tämäkin kohde on keräilytavaraa viidenkymmenen vuoden kuluttua. Terveisin

Tuomo

Vilkas Postimerkin päivä Hyvinkäällä

Hyvinkään Postimerkkikerhon pöytien takana postimerkin päivässä työn touhussa vasemmalta Antti Heinonsalo, Taisto Ilo ja Juhani Saukkonen.

Vuoden 2020 Postimerkin päivää vietettiin perjantaina 14. helmikuuta Hyvinkäällä jälleen erittäin vilkkaissa tunnelmissa. Hyvinkään Postimerkkikerho oli pöytänsä kanssa Citymarketin postipisteen yhteydessä kauppakeskus Willassa ja kerhon osalta päivä oli samanlainen kuin aikaisempina vuosina eli kiireellinen ja vilkas. Myös nyt synä vilkkauteen vaikutti varmasti osaltaan hyvä paikka kauppakeskuksessa Alkon ja Citymarketin sisäänkäyntien läheisyydessä.

Paikallisissa lehdissä tapahtumasta oli juttua kuukautta ennen tapahtumaa, mutta tapahtumaviikolla lehdet eivät suostuneet enää uutisoimaan asiaa. Citymarketin kanssa toteutettu päivä on tuonut Hyvinkäällä kerholle useamman kerran mahdollisuuden kertoa kerhon toiminnasta ja samalla kerho on pystynyt kohentamaan talouttaan.

Filatelistiliitolta saatu kortti jakoi Hyvinkäällä mielipiteitä. Kortin kuvassa oli Hyvinkään sairaalan hieno lisärakennus. Sairaala toi monelle huonoja muistoja joko läheisten kuoleman tai oman epäonnistuneen hoi-

don myötä. Lähinnä korttia kävivät hakemassa Hyvinkää-korttien kerääjät ja sairaalassa työskentelevät. Myynnissä kerholla oli myös kerhon julkaisemaa postikorttikirjaa, joka myytiin nyt loppuun. Myös useita kohteiden arviointeja suoritettiin ja kerhon tietoja jaettiin runsaasti.

Kerhon puuhamiehinä toimivat **Anssi Forsblom, Heikki Moisio,**

Taisto Ilo, Juhani Saukkonen, Kimmo Matinlassi ja Antti Heinonsalo. Osa herroista päivysti paikalla koko päivän ja osa mahdollisuuksien mukaan.

Postimerkin päivä Hämeenlinnassa

Hämeenlinnassa vietettiin Postimerkin päivää 14.2. kauppakeskus Goodmanissa hyvällä paikalla Tähtiaukion reunalla kello 10–17. Tilaisuudessa kerho esitteli toimintaansa, myös kerhonmyyntilaatikat olivat mukana. Tapahtumassa myytiin kerhon teetämiä omakuvamerkkejä ja postikortteja.

Päivä onnistunut, vaikka myynti olikin niukahkoa. Päivän aikana käytiin useita mielenkiintoisia keskusteluja paikalla olleiden kerhon edustajien ja kauppakeskuksessa vierailneiden henkilöiden kanssa.

Kerhon pöydän äärellä Antero Lähteenmäki, Ahti Paavola, Pentti Virta, Kalevi Ala-Kotila ja taustalla Leo Konu.

Leo Konu

Postimuseossa tietokanta vanhoista postileimoista

Postimuseo julkaisi verkkoon tietokannan vanhoista postileimoista. Tietokanta sisältää nyt alkuvaiheessa yli 1500 leimapainannetta vuosilta 1893–1913. Verkkoaineisto karttuu lähitulevaisuudessa. Tietokannan osoite on www.postimuseo.fi/leimakirjat

Vanhat postileimat ovat filateelisti kiinnostavia, myös visuaalisesti kauniita jälkiä menneestä. Postimuseon arkistossa säilytetään leimakirjoja, joihin on koottu postileimasimien painanteet vuodesta 1893 aina 2000-luvun alkuun saakka.

Tietokanta on koottu yhteistyössä leima-asiantuntija **Kari Väkeväisen** kanssa. Palvelu on vielä kehittelyvaiheessa, joten sen ominaisuudet voivat vielä muuttua.

Leimakirjatietokanta koostuu Postimuseossa säilytettävien alkuperäisten leimakirjojen leimapainanteista. Leimakirjat ovat postileimasimia valmistaneiden yritysten tuottamia ja ne sisältävät leimasimien painanteet niiden valmistusjärjestyksessä. Leimakirjoja alettiin koota venäläisleimojen käyttöönotosta 1893 alkaen.

Toistaiseksi tietokantaan on viety

ensimmäisen leimakirjan sisältö, yli 1500 leimapainannetta vuosilta 1893–1913. Sisältö kattaa suurimman osan venäläisleimoista.

Tietokantaan leimapainanteet on löytämisen helpottamiseksi tuotu yksittäisten leimojen tietueina ja kuvinä. Leimoja voi hakea leiman kaaren tekstin sekä nykymuotoon normalisoitujen postitoimipaikkojen nimien mukaan. Normalisointi on tehty vain paikannimimuodoille, jotka ovat muuttuneet leimojen aikaisesta. Lisäksi suomen- tai ruotsinkieliset toimipaikkanimet on lisätty niiden leimojen kohdalla, joiden kaaren tekstistä ne puuttuvat. Näin yhdellä suomen- tai ruotsinkielisellä nimihaulla saa esiin samaan paikkakuntaan liittyvät leimat riippumatta kaaren tekstistä.

Toukokuussa Suomessa

Suomen posti julkaisi 6.5. merkit lumotusta metsästä, Suomen lipusta ja postireiteistä. Merkit suunnittelivat Klaus Haapaniemi, Ville Tietäväinen (lippu) ja Klaus Welp (EUROPA).

Filateliakohde historiallisen tiedon antajana

Ostin viime vuoden lopulla Riihimäen postimerkkeilijöiden kerhoillaan huutokaupasta kohtalaisen kansiollisen mallin 1930 postilähetystä. Kuten luonnollista on, nippu sisälsi monenlaisia mielenkiintoisia postimerkkiyhdistelmiä ja erityisesti kaltaiselleni leimakeräilijälle kiintoisia paikkakuntaleimoja.

Tämän kaiken lisäksi etenkin kaksi yksittäistä kohdetta tarjosi myös ennestään tuntematonta historiallista informaatiota tai vähintäänkin tarkennuksia ja lisätietoa siihen, mitä ennestään on tiedetty. Julkaisen tässä näistä kahdesta kohteesta toisen. Toiseen en ole vielä ehtinyt enemmälti syventyä ja ehkäpä palaan siihen myöhemmin.

Kansiosta löytyi kirje, joka oli postitettu Helsingistä Hyrylän varuskuntaan 1.11.1950; saapumisleima kuoreen on lyöty seuraavana päivänä. Kirje on lähetetty samana vuonna julkaistulla sinisellä 20 markan postimerkillä.

Kirjoittaja ja siis varsinainen lähettäjä on **Rolle Lindström**, jonka lisäksi kirjeen on allekirjoittanut **Poppe Fager**. Kirje on osoitettu aliupseeripilvas **Rolf Söderblomille**. Tässä vaiheessa tietysti ainakin jazzinharrastajilla jo kellot soivat, vai sanoisiko, että klarinetti, pasuuna ja trumpetti soivat.

Rolf "Rolle" Lindström oli tuohon aikaan 20-vuotias, mutta oli jo saanut Suomen jazzipiireissä nimeä klarinetistina. Koulutovereidensa kanssa hän oli perustanut edellisenä vuonna oman yhtyeen, Rolle Lindström Dixieland Bandin, joka oli osallistunut menestyksekkäästi nuorten jazzorkesterikilpailuun. Lindström on tunnettu aktiivisena jazzmuusikkona myöhemminkin, vaikkei hän tehnytään ammatillista uraansa musiikin parissa.

Klarinetisti Lindströmin, trumpettisti Söderblomin ja pasunisti Fagerin lisäksi yhtyeessä soittivat vuonna 1950 pianisti **Nils Helander**, banjisti **Ralph Eriksson**, basisti **Olli Häme** ja rumpali **Harry Orvomaa**. Häme ja

Orvomaa olivat jo tuohon aikaan tunnettuja musiikin ammattilaisia.

Vuonna 1950 Lindströmin yhtye sai levytyssopimuksen yhdestä levypuolikosta, siis yhdestä kappaleesta. Rytmimerkille levytettiin **Tom Delaney**n klassikko 'Jazz Me Blues'. Tallenne on sittemmin julkaistu uudelleen useissakin julkaisuissa. Vuonna 1986 ilmestyneen 'Suomalaista jazzia 3' -LP:n tiedoissa levytysajankohdaksi ilmoitetaan vain vuosi 1950 ilman päivämäärää. Suomalaisten äänitteiden Fenno-tietokannassa levytyspäiväksi on merkitty 18.3.1950.

Ja nyt tulemme postimerkkihuutokaupasta käsiini sattuneeseen kirjeeseen. Mitä Lindström kirjoittaa Söderblomille? Linaan suoraan, suomennos ruotsista minun:

"Meillä ei ole paljoa aikaa tämän kirjeen kirjoittamiseen, mutta halusimme vain ilmoittaa sinulle, että olemme saaneet levytyksen 'Rytmi' lauantaia klo 16.00. Jos tämä levytys onnistuu, saamme jatkossakin samanlaisia levytyksiä. Nyt ymmärrät, kuinka suuresti tarvitsemme sinua, läsnäolosi on välttämätöntä, sillä olet orkesterimme varsinainen trumpettisti, olemme tosin katselleet Jan Lindeniä, mutta se ei käyne.

Sitä paitsi olemme saaneet levytysajan iltaan niin, että rukoilemme

sinua, että yrittäisit saada lomaa."

Söderblom siis näyttää todella saaneen lomaa, koska hänet mainitaan levytysession osanottajien joukossa. Ilmeisesti levyn menekki ei kuitenkaan ollut riittävä, koska enempiä levytyksiä ei tehty.

Kirje on päivätty 1.11., jota seuraava lauantai oli 4.11. Näyttää siis siltä, että käsiini on päätnyt dokumentti, joka antaa uutta, luotettavaa ensi käden lisätietoa Rolle Lindström Dixieland Bandin levytyksen ajankohdasta. Filateliakohteet eivät siis aina ole pelkästään filateliakohteita, vaan ne voivat sisältää myös ennestään tuntematonta historiallista informaatiota, milloin isommista, milloin pienemmistä asioista.

Timo Salminen

Lisätietoa

Fenno, suomalaiset äänitteet 1901–1999, <https://fenno.musiikiarkisto.fi>. Luettu 29.3.2020.

Gronow, Pekka, Suomalaista jazzia. Suomalaista jazzia 3. Finnish Dixieland Jazz. Finnlevy FL 2602, 1986.

Leppälä, Alvian, Rolle Lindström 85 vuotta. Jazzrytmit, The Web Jazz Magazine in Finland 6.6.2015, <https://jazzrytmit.fi/wp/s1-uutiset/c97-merkkipaeivaet/rolle-lindstrom-85-vuotta/>. Luettu 29.3.2020.

Keräilyä ikäkaranteenissa

Pauli Ihmäki

Eipä olisi alkuvuodesta uskonut, mihin pandemiaan sitä maaliskuussa jouduttiin armon vuonna 2020. Kerhot sulki ovensa ja matkasuunnitelmat tyssäivät. Minun piti mennä 16.3. tekoniivelsairaala Coxaan polvileikkaukseen. Edellisperjantaina operaatio peruutettiin. Samoin siirtyi TAYS:in fysiatriille meno. Nyt sitten kärvistelen kivuisa kotosalla.

Tampereen Filatelistiseura on pitänyt nettikokouksia. Omat välineeni juuri ja juuri mahdollistaisivat osallistumisen. Koska kokoelmat eivät juuri bittimaailmassa kartu, en ole vielä mennyt mukaan.

Rohkeimmissa unelmissa ajattelin reissata keväiseen Budapestiin ja köpötellä siellä kerhoon ja liikkeisiin Unkarin kokoelmaani kartuttamaan. Haaveeksi jäi ja niin taitaa jäädä kesän Eestifilatelastien matka Tarttoon. Saapa nähdä. Tuskin rouva tohtii lähteä mukaan matkaan.

Viroon olen ollut aktiivisesti yhteydessä, kun siellä on vaihtokaveri ollut nelisenkymmentä vuotta. Myin Viron ja Puolan kokoelmani aikoinaan pois, mutta nyt olen aikani kuluksi aloittanut niiden keräämisen uudelleen Unkarin ohessa. Erityisesti vanha Eesti kiinnostaa. Tässä iässä ei ehdi kovin kummoista kokoelmaa saada.

Ostajan markkinat toimivat ja tarjontaa kuitenkin on. Päälajit saa aika helposti kasaan, mutta paperierot, hammastamattomat ja postimestarien erikoisuudet ovat haastavia. Puola on kiinnostanut synkän historiansa vuoksi. Keräilykavereita oli useita. Rouvan kanssa reissattiin maassa bussilla ja kavereitten pienillä autoilla linnoja ja keskitysleirejä katsomassa.

Huutokaupat onneksi jotenkin toimivat. Ilmeisesti niiden suosio on kohtalainen, kun muut hankintakanavat ovat ehtyneet. Harmi, että Vetoloiden HTO-osuus kesällä loppuu. Ymmärrän kyllä heidän perustelunsa. Itsellä oli niin helppo viedä

Virossa partio täyttää tänä vuonna sata vuotta, minkä johdosta sitä muistettiin juhلامerkillä 23.4.2020.

kohteet myyntiin Tampereen liikkeeseen. Nyt täytyy etsiä muita kanavia. Forssan kerhohuutokauppaa käytin takavuosina. Ehkä Kuusiston Harin kanssa pitää suhdetta lämmitellä. Sveitsin partiokerhon huutokauppaa olen vuosikausia menestyksellä käyttänyt. Se alkaa olla viimeinen tuon aiheen kansainvälinen huutokauppa. Seuraan niin koti- kuin ulkomaisia huutokauppoja ostaessani kohteita tai jopa kokoelmiakin. Joskus tuntuu siltä, että ulkomailta saa täydennystä edullisemmin.

Tulevaisuus?

Käynnistyykö kerhotyö syksyllä vai ensi vuonna? Kun jäsenkunnat ovat pääosin ikääntyneitä, voi toiminnan aloittaminen olla problemaattista.

Vuonna 2010 USA:ssa ilmestynyt partio-aiheinen merkki.

Tulevatko kaikki terveeksi itsensä tuntevat toimintaan takaisin? Kuinka moni päättää lopettaa, jos kukaan ei kannusta eikä kavereita tapaa?

Kokoelmia on nyt hyvä rakennella, kun on aikaa ja sisällä pitäisi viihtyä. Olen siinä puuhassa mukana. Postikorteista olen rakennellut suvun historiaa. Kerään Lahdesta ja Heinolasta vanhoja kortteja, kun en enää noille paikkakunnille asumaan pääse.

Rouva pitää kiinni täällä Tampereella. Ei laske pois muuanne kuin Saimaan saareen mökkitalokariksi. Se taitaa kohta olla edessä, vaikka pääministeri kuinka kieltäisi. Voi sielläkin terveenä karanteenissa olla. Töitä riittää. Vesi on metrillä noussut ja naapuri on sitonut laitureita rantapuihin kiinni. Voi siellä mobiililla tarjouksia seurata. Anttolassa on hyvä antikvariatti. Tampereella pitää toki aika ajoin käydä ja Heinolassa voi poiketa. Kerhonvetäjällä on siellä aina loistavia kohteita tarjolla.

On myönnettävä, että tämä koronakriisi on ottanut koviin. Olen aika kova reissaamaan keräilytarkoituksissa. Nyt ei matkoille pääse. Tapahtumia on siirretty syksyyn, mutta mahtavatko ne toteutua silloinkaan? Ei ole vielä rokotetta. Kiihtyvätkö tartunnat, kun kieltoja höllennetään.

Elämme epätietoisuudessa ikään kuin arvausten varassa. Monen talous sakkaa. Miten käy keräilymarkki-

noille? No, sitä voi etsiä optimismia, rakentaa kokoelmia ja ostaa sekä myydä huutokaupoissa. Voihan sitä valmistautua tuleviin kerhokokouksiin. Kyllä ne joskus alkavat. Tekemistä pitää olla. Kavereita voi tavata kaksistaan ja näpelöidä tietokonetta tai mobiilia. Kärsivällisyyttä tämä vaatii. Täytyy myöntää, etten ole siinä kovin hyvä. Toivotan kaikesta huolimatta kaikille jaksamista ja iloa tämän harrasteen parissa. Onneksi keräilykärpänen on aikoinaan purrut ja pitää otteessaan.

Karanteeni ja desinfioitu posti

Kuluvan talven aikana elämäämme on vaikuttanut koronavirus ja sen aiheuttama covid-19-tauti. Kyseessä on uusi maailmanlaajuinen epidemia, johon meillä ei ole vastustuskykyä. Vaikka kyseessä on tavallaan vain uusi ”flunssa”, on tämä uutena ja erikoisine oireineen kohtalaisen vaarallinen ikäihmisille ja tiettyjä sairauksia sairastaville. Epidemian takia moni on ollut karanteenissa, etätöissä, lomautettuna ja työttämänä. Valtavasti palveluyrityksiä on suljettu. Myös huvitukset ovat pois pelistä – näin myös kerhotoiminta.

Epidemiat alkoivat, kun ihmiset alkoivat viljelemään maata ja syntyi tiheää asutusta. Jotkin taudit ovat olleet hurjia, kuten rutot, kolera, isorokko, tuberkuloos, espanjantauti, hongkongilainenkin.

Ei tiedetty, mikä sairastutti, jolloin ihmiset pakenivat tauteja levittäen niitä – bakteerit ja virukset kulkivat ihmisten mukana. Osa mikrobeista kehittyi ihmisten kanssa eläneissä eläimissä, kuten sioissa tai linnuissa, joskus ne siirtyvät villieläimistä kotieläinten välityksellä ihmisiin. Nyt, kun matkustamme paljon ja nopeasti, leviävät tauditkin laajalle ja nopeasti.

Rutto ja kolera

Euroopassa on koettu moneen kertaan rutto, yksi tunnettu ja tuhoisa oli

Justianuksen rutto, joka alkoi vuonna 542. Musta surma saapui Eurooppaan, Sisilian joulukuussa 1347: vuoden päästä se oli Pohjois-Ranskassa ja Englannissa, 1349 Pohjois-Saksassa ja Etelä-Norjassa ja 1350 koko Skandinaviassa. Rutot vaivasivat maailmaa usein, pitkään ja rajusti, sitä esiintyy vieläkin. Mustan surman arvioidaan tappaneen 30–60 prosenttia eurooppalaisista. Ei tiedetä, tappoiko Musta surma Suomessa, mutta 1504–5 Suomessa oli ilmeisesti paiseruttoa, samoin 1710–11, jolloin kuolleita oli reilut 3000. Mutta esimerkiksi Intiassa rutto tappoi 1896 peräti 11 miljoonaa ihmistä.

Kolera lähti Intian sisäosista 1817 karavaanireittejä pitkin Eurooppaan 1831, missä se levisi koko mantereelle kolmessa vuodessa. Koleran keskireitti Eurooppaan kulki Itävalta-Unkarin kautta ja pohjoista reittiä Venäjän kautta, mistä se levisi Baltian kautta Puolaan ja Preussiin. Preussista kolera jatkoi Alankomaiden kautta Ranskaan 1832. Esimerkiksi Pariisissa siihen kuoli joka päivä 500 ihmistä.

Koleraepidemia tuli Moskovan

Kirje on päivätty 29.1.1695 Italian Anconassa ja lähetetty Livornoon. Ruton takia kirje on desinfioitu kastamalla etikkaan.

1830. Seuraavana vuonna se levisi Suomen suuriruhtinaskuntaan. Tuolloin oli Pohjoismaissa vain kaksi täydellistä karanteenisatamaa, Odderoe Norjassa ja Kängö Göteborgin saaristossa. Molemmat ruuhkautuivat, joten nopeasti avattiin tilapäisiä karanteenisatamia.

Karanteeni

Menneinä aikoina yksi keino kulku-tauteja vastaan oli eristys, lepratautisia on eristetty kautta aikojen. Vaikka ei tiedetty, mitä taudit olivat, tajuttiin niiden tarttuvan ihmisistä toisiin.

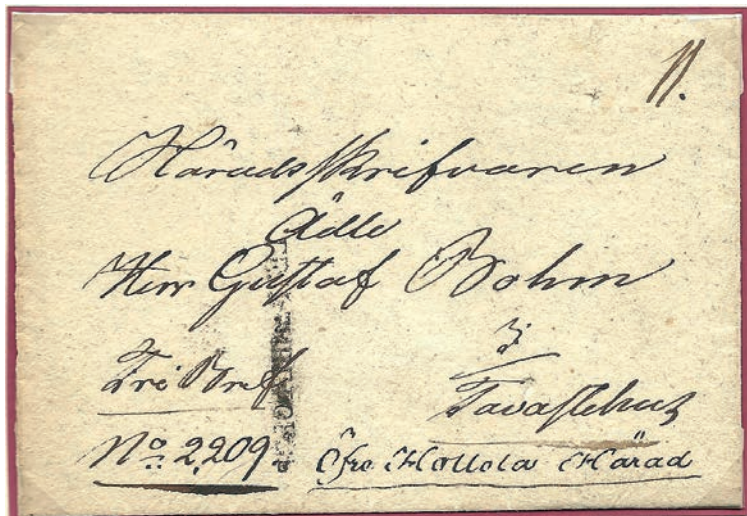
Mustan surman aikana eristys – karanteeni – otettiin käyttöön 1374 Reggiassa Pohjois-Italiassa. Tuolloin määrättiin, että ruttoon sairastuneet oli pidettävä eristettynä 10 päivää, kukaan ei saanut tavata heitä. Määräyksen rikkomisesta seurasi kuolemanrangaistus. Venetsiassa menettely otettiin käyttöön samana vuonna.

Satamakaranteeni otettiin käyttöön ensimmäisen kerran Ragusassa (nykyinen Dubrovnik) 1377. Samana vuonna se otettiin käyttöön Venetsiassa ja vuonna 1383 Marseillessa.

Ruttoalueilta tulevat laivat asetettiin karanteeniin satamaan ensin 30 päiväksi, myöhemmin se pidennettiin 40 päiväksi. Sana karanteeni johtuukin italiansan quaranta (40) ilmaisesta quaranta giorni eli 40 päivää.

Itämeren ja Pohjanmeren satamakaupungit ottivat karanteenin käyttöön vasta 30-vuotisen sodan jälkeen 1600-luvulla ruttoepidemian uhatessa. Ensimmäisen karanteenin määräsi Brandenburg-Preussin kuningas Fredrik Vilhelm 1655. Laivat eivät saaneet ankkuroitua satamiin, jos ne olivat purjehtineen sellaisten satamien kautta, joita ei ollut todettu terveiksi. Vuonna 1737 rutto levisi Unkarista Puolaan ja sieltä Königsbergiin ja Danzigiin. Preussin Itämeren satamissa kiellettiin laivojen lastaaminen ja lastin purkamisen, eikä matkustajien sallittu tulla maihin.

Laiva piti ankkuroida niin kauas muista laivoista kuin mahdollista ja

Rei'itetty ja desinfioitu vapaakirje Helsingistä Hämeenlinnaan 1831, Ylä Hollolan kihlakuntaan. Werner Filmerin kokoelmasta.

sen tuli savustaa viralliset kauppapaperinsa. Paperit laskettiin lukituissa arkuissa köyden päässä mereen. Köysi katkaistiin ja arkku tuotiin avaamattomana karanteenikomissiolle. Se avattiin pihdeillä, paperit otettiin pihdeillä arkusta, pestiin viinietikalla ja savustettiin. Tämän jälkeen laiva asetettiin 14 vuorokauden karanteeniin.

Koleran puhjettua Moskovassa Ruotsi vaati, että kaiken postin Venäjältä ja Suomesta Ruotsiin heinäkuusta 1831 maaliskuulle 1832 tuli kulkea Grisslehamnin kautta. Posti-veneen tultua Grisslehamnin edustalle ei sen miehistö saanut nousta maihin. Samoihin aikoihin määräsi Kuninkaallinen Karanteenikomissio Tukholmassa, että laivat, jotka saapuivat Ruotsin satamiin Suomesta tai Venäjältä, tuli katsoa infektoituneiksi tai ainakin epäilyksen alaisiksi. Laivojen tuli nostaa mastoon musta karanteenilippu ja purjehtia olemassa oleviin karanteenisatamiin. Kolera ulottui Ruotsiin 1834, mutta ei tätä reittiä pitkiä.

Postin desinfiointi

Kirjepostin desinfiointi aloitettiin Venetsiassa 1493. Venetsia harjoitti laajasti kauppaa ja merenkulkua, joten kulkutaudit kulkeutuivat helposti sata-

mien kautta valtakuntaan. Kun sata-makaranteeni ei tehonnut, ajateltiin, että ehkä kirjeposti levitti tauteja, sehän kulki maasta toiseen. Kirjepostia alettiin desinfioida tietämättä, mitä yritettiin tuhota. Taudin aiheuttajaa ei tunnettu vielä 500 vuoteen.

Kirjepostin desinfioimiseksi käytettiin useita eri menetelmiä. Niitä olivat muun muassa:

- kastaminen viinietikkaan
- rikkihöyryllä käsitteleminen
- kuumentaminen hiilillä
- viinietikan ja kamferin höyryillä käsitteleminen
- pien tai ruudin höyryillä käsitteleminen
- hidas kuumentaminen oljilla.

Kirjeet käsiteltiin ensin ulkopuolta, myöhemmin käytettiin menetelmiä, joiden uskottiin puhdistavan kirjeiden sisäpuoletkin taudin aiheuttajasta. Desinfioinnin alussa ei desinfiointia mitenkään merkitty lähetyskiin, vaan käsittely näkyy kirjeiden ulkonäöstä: jälkiä kastelemista ja höyryttämistä kirjepaperissa, levinnyt mustekirjoitus ja niin edelleen. Vuonna 1765 Venetsia alkoi käyttää desinfioinnin merkinä kirjainta S (= Sanita), joka merkittiin kirjeeseen.

Mecklenburgin neuvoston 1710 asetukseen liittyi kirjepostin rajoi-

tuksia. Postiljooni, joka toi postin Mecklenburgiin taudin vaivaamalta alueelta, velvoitettiin ilmoittamaan tulostaan postitorven soitolla ennen joen ylittämistä. Hän ei saanut tulla lähelle muita ihmisiä, vaan hän meni yksin desinfiointirakennukseen. Siellä hän avasi postisäkin, otti siitä kirjeet ja lävisti ne. Sen jälkeen hän upotti ne viinietikkaan ja savusti. Sitten kirjeet kuivattiin hehkuvien hiilien päällä. Savustukseen käytettiin jauhetta, joka sisälsi yhtä suuret osat salpietaria, rikkiä, laakeripuuta, koiruohoa, siänkärämöä ja meripihkaa.

Desinfioitujen postin postiljooni järjesti postilistan mukaiseen järjestykseen pöydälle. Tämän jälkeen hän poistui postisäkkeineen vaunujensa luokse, missä hän odotti, jos vastaanottavalla postiljoonilla olisi jotain kysyttävää häneltä. Kun tämä oli tarkastanut postin ja postilistan, desinfioi hän oman postisäkkinsä viinietikalla ja savustamalla. Sotilaat valvoivat toimenpiteitä.

Venäjällä alettiin vuonna 1818 lävistää kirjepostia. Kirjeet otettiin vastaan pitkällä pihdeillä, ne lävistettiin useaan otteeseen, viillettiin auki kahdelta sivulta ja sitten desinfioitiin väkevän kloorivetyhapon höyryssä. Samana vuonna alettiin kuitenkin epäillä tämän tuloksia, ehdotettiin, että tavallista kirjepostia ei tarvinnut desinfioida ellei sitä oltu lähetetty epidemia-alueilta.

Koleran aikana järjestelmällisintä postin desinfiointi oli Itävalta-Unkarin kaksoismonarkiassa. Siellä perustettiin valtakunnan itärajalta Ottomaanien keisarikunnan rajaa vastaan useita desinfiointiasemia, joista tunnetuin oli Semlin Tonavan varrella lähellä nykyistä Belgradia. Siellä kirjeposti lävistettiin, höyrytettiin ja suljettiin uudelleen ja varustettiin desinfiointiaseman lakkasinetillä. Käyttöön otettiin myöskin leimat, joilla osoitettiin joko kirjeen ulkopuolen (Netto di fuori, sporco di centro) tai sitten sekä ulko- että sisäpuolen tulleen desinfioituksi (Netto di fuori et centro).

Kirjeiden rei'itämiseen käytetty lävistyslaite nähdään Postisoudun leimassa.

Hyvin laajamittaisesti kirjepostia desinfioitiin myöskin Maltalla, joka oli tärkeä välietappi Egyptistä Eurooppaan suuntautuvalla postiliikenteelle. Sieltä tunnetaan lukuisia desinfioituja postilähetystyksiä, jotka on varustettu leimalla "Purifree au lazarett". Posti oli käsitelty erityisissä desinfiointipisteissä, lasareteissa.

Koleran puhjettua Moskovassa piti postin Venäjältä ja Suomesta Ruotsiin kulkea Grisslehamnin kautta. Kirjeet desinfioitiin Grisslehamnissa. Postitalonpoikien veneen tultua Grisslehamnin edustalle heitettiin pitkällä narulla varustettu postisäkki mereen, Ruotsin sotilasviranomaiset hinasivat sen

maihin ja kastelivat postisäkin kirjeet merivedessä. Sitten ne poimittiin yksi kerrallaan pitkällä pihdeillä, kastettiin viinietikkaan ja lävistettiin 10–15 reiällä. Käytetty laite nähdään leiman kuvassa. Lopuksi kirjeet desinfioitiin rikkihappohöyryllä. Desinfiointi saattoi kestää kahdeksan tuntia.

Myöhemmin

Koleraepidemian laannuttua Euroopassa kirjepostin desinfiointi loppui vähitellen. Muutamia esimerkkejä on sen jatkumisesta. Venäjä jatkoi desinfiointia Persian rajalla ja Vladivostokissa. Malta jatkoi satunnaisesti kirjepostin desinfiointia aina vuoteen 1925 saakka.

Maailmansotien aikana Saksan ja Itävalta-Unkarin armeijoiden kulkutautisairaalat desinfioivat postiaan. Ensimmäisessä maailmansodassa Itävalta-Unkari kärsi venäläisten sotavankien mukana tulleesta kolerasta. Sitä varten perustettiin kolerasairaaloita. Ajan kenttäpostikortilla saattaa olla punainen "Choleraabracken in Miscolcz" eli Miscolczin koronaparakit -leima.

Chilessä postia desinfioitiin koleran

Bakteerien löytymisen jälkeen kokeiltiin myös formaldehydihöyryä. Helsingistä väliaikaisesta sairaalasta 22.4.1911 lähetetty, kotkamerkillä frankeerattu paikallislähetys on mielenkiintoinen. Kuoren kulmat on leikattu auki ja se on höyrytetty ilmeisesti formaldehydillä. Sen sisällä olevan kirjeen teksti todistaa sen, että Hesperian sairaalassa desinfioitiin tuolloin postilähetystyksiä samaan tapaan kuin vuonna 1900 Havaijilla ruton takia. Kohde on ilmeisesti uniikki.

takia vuonna 1887 ja ruton takia vuonna 1904. Havaijilla kirjepostia desinfiointiin kiinalaisväestön keskuudessa puhjenneen ruttoepidemian takia vuonna 1900 ja Yhdysvalloissa vuonna 1914 keltakuume-epidemian takia. Leprakolonoiden postia desinfiointiin aina 1950-luvulle saakka Kolumbiasa ja Fidzi-saarilla.

Kokonaan uuden luvun postin desinfiointinille avasi syksyn 2001 tapahtumat USA:ssa. Siellä ilmaantui kirjeitä, joissa oli jotain pulveria sisällä. Osa oli pilaa, mutta joissakin kirjeissä oli pernaruttobakteerin itiöitä. Ainakin kahdeksan kuolemantapausta todettiin näiden kirjeiden aiheuttamana.

USA alkoi postin desinfiointin säteilyttämällä sitä ionisoivalla säteilyllä. Asukkaita ohjattiin postilaatikkojen sijoittamisessa, niitä piti lähestyä tuulen yläpuolelta, kirjepostia ei saanut kantaa oviluukkuihin ja niin edelleen. Annettiin myös ohjeita kotiin tulleiden kirjelähetysten käsittelystä formaldehydillä. Myös monissa muissa maissa kirjepostia avattiin pernaruttoitiöiden löytämiseksi.

Entä nyt?

Kaikki kuvatut desinfiointitoimenpiteet olivat tarpeettomia. Tarpeettomia, koska varsinaisista kulkutaudeista vain isorokko olisi voinut levitä kirjepostissa. Esimerkiksi rutto ja kolera leviävät ihmisestä toiseen. Tehottomia toimet olivat siksi, että menetelmät eivät olisi tappaneet mikrobeja.

Tarttuvia tauteja ilmestyy yksi toisensa jälkeen. Nyt meidän on tultava toimeen uusien muuntautuvien influenssavirusten kanssa. Kun vuoden 2003 SARS-epidemia oli ohi, tuli Kiinasta lintuinfluenssa, jonka aiheuttaa H5N1-virus, se levisi linnuista ihmisiin 2004. Pelosta huolimatta pandemiaa ei syntynyt.

Meksikossa oli sikainfluenssa huhtikuussa 2009, sen aiheutti virus H1N1. Se aiheutti pandemian. Sittem pelotti keltakuumeettä levittävän hyttysen välityksellä levinnyt zika-

Bahaman Nassaussa 7.10.1930 päivätty kirje on lähetetty Saksaan S/S Europalla, laiva joutui karanteeniin New Yorkissa, kuten leimakin kertoo.

influenssa 2015, jota oli etenkin latinalaisessa Amerikassa.

Jo vuosia sitten varoitetiin uudesta epidemian aiheuttavasta viruksesta X. Viime vuoden lopulla ilmaantui sitten koronavirus. Sen takia olemme lähes karanteenissa: kerhojen kokoukset, näyttelyt ja myyntitapahtumat on peruttu. Seuraava pandemia saattaa olla jo syntymässä.

Vaikka tiede on edistynyt, niin 700 vuoden takaiseen Mustaan surmaan verrattuna ei ole paljoa muuttunut: nytkin eristetään ihmiset toisistaan, toivotaan ja odotetaan, että tauti katoaa. Toki suurinta osaa sairastuneita kyetään nyt sentään auttamaan.

Lauri Poropudas

Artikkeli perustuu **Rainer Icénin** tekstiin, joka on julkaistu Filatelistissa 3/2020, myös kuvat ovat siitä, lisäksi mukana on **Werner Filmerin** kokoelman kuvia.

SARS-epidemiaan liittyviä kiinalaisia merkkejä ja leima, tänä keväänä Iranissa ja vasemmalla Sveitsissä ilmestynyt koronaa kuvaava merkki.

Tulevia tapahtumia

Tässä esitettävät tapahtumat ovat koronaviruksen takiaehdollisia – kannattaa tarkistaa ennen tapahtumaan lähtöä, järjestetäänkö se!

Heinäkuu 2020

TARTTO: Estonia 2020, laajennettu kansallinen, 3.–5.7.2020.

Elokuu 2020

HELSINKI: **Kansallinen SFEx2020-postimerkinäyttely** Helsingin kaapelitehtaalla la–su 15.–16.8.2020.

Syyskuu 2020

HÄMEENLINNA: Postikorttiparatiisi 5.9. kello 10–15.30 Hämeenlinnan lyseolla, Linnankatu 12–14.

HÄMEENLINNA: Korttien tarinat ja OvalPoint 12.9. Verkatehdas.

HYVINKÄÄ: Radanvarsitapahtuma lauantaina 12.9.2020, tapahtuman yhteydessä

pidetään **Filatelistiliiton liittokokous**, Kaupungintalo Hyvinkää.

RIIHIMÄKI, Keräilytapahtuma sunnuntaina 20.9.2020 kello 10–15, Kerhotalo, Torikatu 3, Riihimäki,

pöytävaraukset Reijo Myller, p. 040 721 7709, reijo.myller47@gmail.com

Lokakuu 2020

HELSINKI: Stamp Forum 2020 -postimerkkimessut to–su 22.–25.10.2020 Messukeskus Helsinki.

FORSSA: Forssan Keräilytapahtuma lauantaina 31.10.2020 kello 10–15, Kerhotalo, Kuhalankatu 17, Forssa, varaukset ja tiedustelut Olli Saarinen, p. 0400 236 094

Tavastforum-kerhojen yhteystiedot

Sinä arvoisa keräilijä! Jos keräät postimerkkejä, -leimoja, erikoisleimoja, postikortteja, ensipäivän kuoria, jotain aihetta tai maata tai muuta alaan liittyvää, tervetuloa Suomen Filatelistiliiton jäsenkerhojen toimintaan: ota yhteyttä kerhojen yhteyshenkilöihin. Kerhot kokoontuvat säännöllisesti, kokoukset ovat mukavia ja viihdyttäviä, niissä voi tehdä edullisia hankintoja tai päästä vaihtokappaleista eroon. Kokousten ja muun ohjelman päivämäärät ovat kerhojen yhteisen Tavastforum-lehden kerhosivulla ja tapahtumakalenterissa. Useimmilla kerhoilla on myös omat nettisivut Suomen Filatelistiliiton sivustoilla. Ohessa Tavastforum-lehteä julkaisevien kerhojen yhteystiedot: puhelinnumero ja/tai sähköpostiosoite.

FORSSAN FILATELISTIKERHO

Puheenjohtaja Kari Tapola
puh. 040 503 5675

kari.tapola@skystar.fi

Varapuheenjohtaja Olli Saarinen

ollisaarinen@elisanet.fi

Sihteeri/jäsenasiat Jukka Kivistö
050 650 11,

jukkaikivisto@gmail.com

HYVINKÄÄN POSTIMERKKIKERHO

Puheenjohtaja Jari Lärkä
040 525 2162,

jari.larka@vantaa.fi

Varapuheenjohtaja Antti Heinonsalo
0400 709 912

antti@ah-hifisystems.fi

Sihteeri/jäsenasiat Kimmo Matinlassi
040 755 3711,

kimmo.matinlassi@altiacorporation.com

HÄMEENLINNAN POSTIMERKKIKERHO

Puheenjohtaja Leo Konu
0400 520 697,

leo.konu@pp.inet.fi

Sihteeri Asko Tyvelä 0400 879 680

tyvela@kolumbus.fi

Kerhomestari Kalle Pispä
040 724 7329,

kalle.pispa@luukku.com

JANAKKALAN POSTIMERKKIKERHO

Puheenjohtaja Kari Bister
040 750 5250

bister.kari@gmail.com

RIIHIMÄEN POSTIMERKKIKERHO

Puheenjohtaja Heikki Virtanen
044 536 2097,

pikkuhessu82@gmail.com

Varapuheenjohtaja Kari Lindholm
040 755 4340,

kari.lindholm@luukku.com

Kerhon yhteyshenkilö
Markku Koivuniemi 040 723 5562

TOIJALAN POSTIMERKKIKERHO

postia@toijalanpostimerkkeilijat.fi

Varapuheenjohtaja Veli Peltonen

VALKEAKOSKEN FILATELISTIT

Puheenjohtaja Heikki Heino
040 779 8416

Sihteeri Kari Peltola
0400 697 998,

kari.peltola@isannointipeltola.fi

Posti Green

Tarjous!

Tee nyt kestotilaus
Keräilyuutiset -lehdestä.

- ✓ saat syksyllä ilmestyvät kaksi numeroa
- ✓ lokakuussa Hellman huuto-kauppaluettelon
- ✓ jo ilmestyneen numeron 2/2020

VAIN
29⁹⁵

Tarjous voimassa 26.6. saakka.

SUOMEN FILATELIAPALVELU OY

NOUTOKATU 3 • 21100 NAANTALI • PUH. 02 254 7200
WWW.STAMPS.FI • MYYNTI@FILATELIAPALVELU.COM

Tilaus alkaa Keräilyuutiset -lehden numerosta 3/2020. Tilauksen hinta koskee kotimaan uusia tilaajia. Tilaus laskutetaan aina loppuvuodesta voimassa olevan kestotilaushinnan mukaisesti (vuonna 2019 45€). Kestotilaus jatkuu automaattisesti ilman uudistamista, ellei tilaaja irtisano tilaustaan tai muuta sitä määräaikaiseksi.

